

Wojewódzka Biblioteka Publiczna w Poznaniu

Roman Brandstaetter
Poradnik bibliograficzny

Poznań 1989

Wojewódzka Biblioteka Publiczna w Poznaniu

ROMAN BRANDSTÄTTER

Poradnik bibliograficzny

Poznań 1 9 8 9

POMOCNICZE MATERIAŁY BIBLIOGRAFICZNE

O p r a c o w a ł y :

Urszula Bzdawka

Barbara Paszkowska

K o n s u l t o w a ł :

dr Tomasz Naganowski

M a t e r i a ł a z k o l e n i o w y :

Powielono w Wojewódzkiej Bibliotece Publicznej w Poznaniu

A-5 egz. 800

S P I S   T R E Ś C I

	str.
W a t ę p	5
I Nota biograficzna	6
II Twórczość	10
III Opracowania w wyborze	40

W S T Ę P

Opracowany poradnik bibliograficzny przedstawia sylwetkę Romana Brandstaettera, cenionego prozaika, poetę, dramaturga i tłumacza.

Poniższe zestawienie adresowane jest przede wszystkim do bibliotekarzy i wszystkich tych, którzy chcą zapoznać się z pełnym dorobkiem wydawniczym, związanym tematycznie z Romanem Brandstaetterem.

Materiał bibliograficzny zaprezentowano w dwóch częściach. Część pierwsza, podmiotowa, obejmuje wykaz twórczości pisarza w układzie alfabetycznym. Wszystkie pozycje książkowe opatrzone zostały zwięzłymi adnotacjami informującymi o treści i problematyce książek oraz wyborem recenzji i przekładów na języki obce w układzie chronologicznym. W części drugiej, przedmiotowej, zgromadzono opracowania dotyczące życia i działalności twórczej Romana Brandstaettera. Są to wydawnictwa zwarte i artykuły w czasopiśmie oraz wywiady z pisarzem zamieszczone w prasie.

Poradnik nie obejmuje utworów drukowanych w prasie, przedmów i wstępów do innych publikacji oraz publicystyki pisarza.

Przy opracowywaniu materiałów wykorzystano następujące źródła: Polską Bibliografię Literacką, Przewodnik Bibliograficzny, Bibliografię Zawartości Czasopisma, roczniki Literatury Pięknej oraz kartotekę Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej w Poznaniu.

Pracę skonsultował i uzupełnił dr Tomasz Naganowski w oparciu o badania własne.

Roman Brandstaetter urodził się 3 stycznia 1906 r. w Tarnowie, w inteligenckiej rodzinie żydowskiej o tradycjach literackich. Jego dziadek M.D. Brandstaetter był bardzo znanym prozaikiem hebrajskim. W rodzinnym mieście Roman Brandstaetter ukończył Gimnazjum Męskie im. K. Brodzińskiego. Studiował filologię polską na Uniwersytecie Jagiellońskim w Krakowie /1924-1929/. W latach 1929-1931 korzystał ze stypendium Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego na studia w Paryżu, gdzie prowadził badania nad działalnością społeczno-polityczną Adama Mickiewicza, na podstawie których w roku 1932 obronił pracę doktorską. W okresie międzywojennym zajmował się pracą literacką i publicystyczną. Karierę pisarską rozpoczął jako poeta, jeszcze w okresie studenckim, wydając w roku 1928 tom wierszy pt. "Jarzma". W roku 1931 ukazał się kolejny tomik poetycki "Droga pod górą", dalej "Węzły i miecze" /1933/, "Królestwo Trzeciej Świątyni" /1934/ oraz poemat "Jerozolima światła i mroku" /1935/. W 1932 roku została wydana praca "Legion żydowski Adama Mickiewicza", w 1933 r. również na łamach "Miesięcznika Żydowskiego" studium "Tragedia Juliana Klęczki".

W roku 1935 odbył podróż do Grecji, Turcji i Palestyny. W 1939 roku uchodził na Litwę, a stamtąd przedostał się przez Iran, Irak i Transjordanie do Jerozolimy. Lata wojny spędził na Bliskim Wschodzie. W czasie pobytu w Palestynie napisał siedem utworów dramatycznych, z których pierwszy "Kupiec warszawski" napisany z początkiem wojny stanowi debiut Brandstaettera jako dramaturga, w 1941 r. odbyło się bowiem premiera sceniczna sztuki w Tel-Awiiwie.

Pozostałe dramaty powstałe w tym okresie to "Victory", "Chirurg i Golem", "Ludzie nocy", "Doktor Sammelweis", "Edyp" oraz "Powrót syna marnotrawnego".

W roku 1946 wyjechał do Rzymu, gdzie pełniąc funkcję attaché kulturalnego /1948 r./ pracował w ambasadzie polskiej. Po powrocie do kraju otrzymał posadę kierownika literackiego w Teatrze Polskim w Poznaniu/1948-1949/. W roku 1950 przeniósł się do Zakopanego, gdzie przez dziewięć lat pełnił funkcję przewodniczącego Rady Kultury przy Miejskiej Radzie Narodowej. W roku 1958 otrzymał honorowe obywatelstwo miasta za zasługi na polu literackim i kulturalnym.

W roku 1960 powrócił już na stałe do Poznania zajmując się pracą literacką.

Zmarł w Poznaniu 28 września 1987 roku.

Obszerna bibliografia dzieł Romana Brandstaettera liczy ponad czterdzieści tytułów utworów książkowych. Większość z nich powstała w pierwszym powojennym dwudziestoleciu.

Twórczość Romana Brandstaettera jest efektem oddziaływań różnych kręgów kultury: judaistycznej, chrześcijańskiej i grecko-rzymskiego antyku. Naczelnym przesłaniem utworów pisarza jest funkcjonowanie dobra i zła jako konsekwencji ludzkiego postępowania zależnego od etyki człowieka.

W dramaturgii tego wielkiego pisarza, jego lirycy, asystyce pojawia się tematyka historyczna, biblijna i światopoglądowa. Autor sięga do źródeł filozofii człowieka, korzysta z bogatego wyboru tematów tkwiących w kulturze. Idee antyczne nasycił nowymi treściami wynikającymi z doświadczeń współczesnego człowieka, wieku okrucieństwa, przemocy i terroru.

W dorobku poetyckim Romana Brandstaettera szczególnie wysokie miejsce zajmują cykle wierszy religijnych - "Pieśń o moim Chrystusie" /1960/, "Hymny Maryjna" /1963/, "Księga modlitw dawnych i nowych" /1987/.

Znaczące miejsce w twórczym dorobku pisarza zajmują tłumaczenia. Wśród przekładów na podkreślenie zasługują tłumaczenia dramatów Szekspira: "Hamlet", "Antoniusz i Kleopatra", "Król Ryszard III", "Król Lear", "Król Henryk IV", "Kupiec wenecki" a przede wszystkim tłumaczenie Pisma Świętego Nowego Testamentu.

Dramaty Romana Brandstaettera wystawiane są na scenach teatrów w kraju i za granicą, grano je m.in. w Paryżu, Wiedniu, Los Angeles, Amsterdamie, Londynie, Hamburgu, Sydney, Oslo, Kopenhadze, Buenos Aires, także w telewizji zachodnioniemieckiej.

Książki Brandstaettera tłumaczone są również na języki obce: angielski, czeski, duński, fiński, francuski, hiszpański, holenderski, islandzki, niemiecki, norweski, rosyjski, słowacki, szwedzki i włoski.

Za swoją twórczość literacką Roman Brandstaetter otrzymał nagrody i wyróżnienia i tak:

NAGRODY I WYRÓŻNIENIA LITERACKIE

1 9 5 1	Państwowa Nagroda Artystyczna I stopnia w dziedzinie literatury
1 9 5 7	Wyróżnienie na międzynarodowym konkursie dramatopisarskim w Bregencji /Austria/ za sztukę "Milczenie"
1 9 5 8	Nagroda im. Włodzimierza Pietrzaka za całokształt pracy literackiej
1 9 6 3	Nagroda przyznana przez Komitet d/s Radia i Telewizji za dramat "Odys płaczący"
1 9 6 5	Wyróżnienie na Festiwalu w Bregencji za sztukę "Dzień gniewu"
1 9 6 6	Brazowy Medal Academie Rhodanienne des Lettres za wiersze w przekładzie francuskim
1 9 7 1	Nagroda Literacka amerykańsko-polskiej Fundacji im. Alfrada Jurzykowskiego za całokształt twórczości dramatopisarskiej i przekłady Szekspira /przyznana za rok 1970/
1 9 7 3	Nagroda Polskiego PEN-Clubu za wybitne osiągnięcia w dziedzinie przekładu
1 9 7 4	Nagroda Miasta Poznania i Województwa Poznańskiego
1 9 7 4	Nagroda Literacka im. W. Pietrzaka przyznana przez Stowarzyszenie Pax

- 1 9 7 5 I nagroda w kategorii piosni na Festiwalu
Piosenki Religijnej SACROSONG
- 1 9 7 5 I Nagroda w konkursie - plabiscycie
Radia Wolna Europa na najlepszą książkę
roku 1975 wydaną w kraju /"Krag Biblijny"/
- 1 9 7 8 Nagroda Ministra Kultury i Sztuki z okazji
50 locia dzialalnosci literackiej
- 1 9 8 1 Nagroda Literacka im. Jana Kasprowicza
- 1 9 8 7 Austriacka Nagroda im. Gottfrieda von Hardera
za rok 1986.

ODZNACZENIA PAŃSTWOWE

- 1 9 5 5 Krzyż Kawalerski Orderu Odrodzenia Polski
- 1 9 7 6 Krzyż Oficerski Orderu Odrodzenia Polski

ODZNACZENIA REGIONALNE

- 1 9 5 8 nadanie godnosci obywatela honorowego
m. Zakopenego za dzialalnosć literacką
i spoleczną
- 1 9 7 8 Odznaka honorowa Miasta Poznania.

II TWÓRCZOŚĆ

1. BARDZO KRÓTKIE OPOWIEŚCI. Warszawa: Pax 1978, 121 s.

Tomik zawiera 165 "bardzo krótkich opowieści". Zwraca uwagę zarówno zwięzłość książeczki jak i zamieszczonych w niej miniatur. W tematyce dominują motywy włoskie, pejzaż Italii i poszczególne miasta włoskie zauroczyły Brandstaettera stając się kanwą dla rozwinięcia pewnych myśli i impresji. Drugim motywem jest miasto rodzinne Tarnów i wspomnienia z młodości. Trzecia warstwa, to motywy religijno-moralne, opowiadania w pewnym sensie o charakterze biblijnych przypowieści. Małe opowieści cechuje głęboki humanizm, ukochanie piękna, lekka ironia, humor i elegancja słowa.

R e c e n z j e :

ZA I PRZECIWIW 1979 nr 50 s. 19; Jamroziak W.: Do wielokrotnego czytania. GŁOS WIELKOP. 1979 nr 133 s. 6; Jurkowski S. SŁOWO POWSZ. 1979 nr 81 s. 4; Paczkowska M., KIERUNKI 1979 nr 23 s. 4; Żychiewicz T., TYG. POWSZ. 1979 nr 17 s. 6; Dużyk J., TWÓRCZOŚĆ 1980 nr 1 s. 121-123

P r z e k ł a d y :

/wyd. niemieckie/. Lipsek 1981, 1983

2. BARDZO KRÓTKIE I NIECO DŁUŻSZE OPOWIEŚCI. Oprac. graf; M. Wieczorek-Heidrich. Poznań: Wydaw. Poznańskie 1984, 273 s., rys.

Są to rozważania na tematy filozoficzne, historyczne, pytania o naturę różnych prawd i znaczeń. Zamieszczone w tym tomie rozmaitości naznaczone są własną indywidualnością, wrażliwością i temperamentem Romana Brandstaettera. Utwory te są zapisem okruszków wspomnień autora.

R e c e n z j e :

/Michniak G./ Cz.M., GAZ. POZN. 1984 nr 307 s. 5;
TYDZ. POL. 1984 nr 51 s. 5; Chojnacki Z., TYG. KULT.
1985 nr 30 s. 9; Jemroziak W.: Sztuka kondensacji.
GŁOS WIELKOP. 1985 nr 16 s. 5; Jarośiak E.: Podróż sen-
timentalna. WPROST 1985 nr 1 s. 25;

P r z e k ł a d y :

/wyd. niemieckie/ Ostfildern 1984

3. BUNT ZAKÓW. Widowisko operowe w 4 aktach. Libretto.
Muz. T. Szeligowski. Kraków : PWM 1951, 87 s., nuty

Jest to dramat ostrych konfliktów społecznych. Akcja utworu jest oparta na autentycznych wydarzeniach z roku 1549. Bohaterem książki są chłopscy synowie którzy przeciwstawiają się szlacheckim możnowładcom.

R e c e n z j e :

/ag/., SŁOWO POL. 1951 nr 192 s. 4; Borzęcki M., ŻYCIE
WARSZ. 1951 nr 181 s. 5; Dziędużycki W., GAZ. ROBOTN.
1951 nr 202 s. 5; SPRAWY I LUDZIE 1951 nr 24 s. 2; Kragon W.:
Nowa opera polska. ŻYCIE LIT. 1951 nr 15 s. 11; Liśsa Z.,
MUZYKA 1951 nr 10 s. 3-29; H.S., IL. KUR. POL. 1952 nr 53
s. 5; Nowowiejski K., GŁOS WIELKOP. 1952 nr 51 s. 3

4. DRAMAT KSIEZYCOWY. Sztuka w 2 aktach. Il. R. Twar-
docha. Kraków : Wydaw. Literackie 1956, 79 s.

Rzecz dzieje się w 1848 r. w wiosce pod Neapolem pod-
czas walk powstańców z wojskami króla -tyrana. Partyzanci
czekają na broń, którą ma im dostarczyć Enrico - główna
postać dramatu. Bohater ponaglany z jednej strony przez
żonę do niebezpiecznej wyprawy ulega w końcu pięknej Marii,

obozrze swej żony, pałającej do niego skrycie namięt-
nym uczuciem. Autor po mistrzowsku kreśli tragiczną
rozterkę Enrica - konflikt między szczęściem osobistym
a obowiązkami patriotycznymi .

R e c e n z j e :

Bechczyc-Rudnicka M.: To jest teatr poetycki. PROCR.
TEATRU im. J. Osterwy /Lublin/ 1956 s. 9-10; Bechczyc-
Rudnicka M.: W sprawie inscenizacji "Dramatu Księżycowego"
KIERUNKI 1956 nr 12 s. 11 ; Eberhardt K.: Poza i boha-
terstwo. KAMENA 1956 nr 10 s. 23-27; Koenig J.: Trzy dni
w Lublinie. TEATR 1956 nr 24 s. 11-13; Kudliński T.:
Lubelskie kłopoty teatralne. KIERUNKI 1956 nr 10 s. 10;
Kudliński T.: Zaćmienie księżyc. TYG. POWSZ. 1956
nr 10 s. 9; Kwaśniewski T.: Wizja teatru poetyckiego.
ŻYCIE CZĘSTOCH. 1956 nr 126 ; Lubosz B.: Opowieści włoskie.
TRYB. ROB. 1956 nr 99 s. 5; Puzyna K., ROCZ. LIT. 1956
s. 99-101;

P r z e k ł a d y :

/wyd. słoweńskie, wyd. francuskie/. 1956

5. DRAMATY. Warszawa: Pax 1986, 607 s., Dzieła wybrane

W tomie "Dzieł wybranych" autor zawarł siedem utworów:
"Powrót syna marnotrawnego", "Ludzie z martwej winnicy",
"Śmierć na Wybrzeżu Artemidy", "Medea", "Odys płaczący",
"Milczenie" i "Dzień gniewu". Można wśród nich wyróżnić
nurty reprezentatywne dla dramaturgii autora : historyczno-
narodowe, wolnościowe i tragedie antyczne. W dramatach,
podobnie jak w całej twórczości Brandstaettera mało jest
fikcji, korzysta on przede wszystkim z bogatego repertuaru
istniejących w kulturze tematów, motywów, toposów czy
archetypów.

R e c e n z j e :

Drajewski S.: Poetycki świat Brandstaatters, KIERUNKI
1986 nr 44 s. 11

6. DROGA POD GÓRĘ. Wiersze. Kraków : Gebethaar i Wolff.
1931, 18 s.

W czternastu sonetach przewija się zasadnicza dwo-
istość autora: duchowa i literacka. Tytuł jest alego-
ryczny. Wiersze przenikają motywy duchowego obrachunku
pisarza.

R e c e n z j e :

Fallek W., MIESIĘCZNIK ŻYDOWSKI 1931 t. 2 nr 8 s. 191-192;
Napierski S., WIADOMOŚCI LITERACKIE 1932 nr 45 s. 5;
R.: Wśród nowych książek. KUR. LITER. - NAUK. 1932 nr 46;
Zawodziński K.W.: Kilka tomików wierszy. PRZEGLĄD
WSPÓŁCZESNY 1933 t. 47 s. 148-149

7. DWIE MUZY. /Poezja/. Warszawa : Pax 1965, 318 s.

Jest to obazerny zbiór wierszy z lat 1962-1964 oraz
zaczepniętych z tomów "Modlitwa rzymska" i "Faust
zwyciężony". Skomponowane w formie rozmyślań, modlitw,
elegii i trenów. Poza sprawami religijnymi, historycznymi
i kulturalnymi, utwory zawierają refleksję nad światem
codziennym i jego powszednimi sprawami na jakie poeta
patrzy z dojrzałą wyrozumiałością i dystansem.

R e c e n z j e :

Piechowski J., KIERUNKI 1965 nr 41 s. 4; Wyka M.:
Nowości poetyckie. ŻYCIE LIT. 1965 nr 49 s. 10 ;
Fornalczyk F., NURT 1966 nr 11 s. 53-54;

8. **DZIEŃ GNIEWU. MISTERIUM** dramatyczne w 3 aktach.
Wyd. 2 zmien. Warszawa: Pax 1971, 139 s.

Wyd.1. 1962

Dramat którego akcja toczy się w czasie II wojny światowej. Miejscem akcji jest klasztor. Autor analizuje w nim racje moralne, które kierują ludźmi w ich postępowaniu wobec innego człowieka. Główne postacie, z których każda reprezentuje odmienne postawy i sytuacje życiowe to: przeor zakonu, oficer gestapo i ścigany Żyd. Ze względu na problematykę sztuka jest ciekawa i bardzo współczesna mimo antycznej poetyki.

R e c e n z j e :

Dolecki Z., KIERUNKI 1963 nr 36 s. 5; Jończyk S., SŁOWO POWSZ. 1963 nr 43 s. 6; Kozarynowa Z., WIADOMOŚCI 1963 nr 25 s. 2; Święcicki M.: Katolicki dramat R. Brandstettera. PRZEW. KATOL. 1963 nr 43 s. 446-448, 453; KIERUNKI 1964 nr 11 s. 1, 2; /Mogielnicka M./ M.M., SŁOWO POWSZ. 1971 nr 226 s. 4; /kg/., GAZ. NIEDZ. 1978 nr 1 s. 6 ;

P r z e k ł a d y :

wyd. angielskie, francuskie, niemieckie

9. **FAUST ZWYCIEŻONY. Wierze.** Warszawa: "Pax" 1958,
131 s.

W wierzach zawartych w tomie poeta stara się wyjaśnić tajemnice ludzkich niepowodzeń i słabości. Jest w nich także surowa ocena teraźniejszości. Wśród wierszy wiele utworów i fragmentów religijnych.

R e c e n z j e :

Dz.J., ŻYCIE I MYŚL 1960 nr 3-4 s. 144-146; Jasieńska Z., TYG. PONSZ. 1960 nr 14 s. 4; Piotrowski A.: Ewerymana. ŻYCIE KATOL. 1960 nr 1 s. 9; Łaszowski A., KIERUNKI 1962 nr 23 s. 5

P r z e k ł a d y :

/wyd. częskie/. Praga 1969

10. HAMLET I ŁABĘDŹ. Il. M. Wieczorek - Heidrich.
Poznań: Wydaw. Poznańskie 1988, 132 s.

Wybór wierszy, których tematyka filozoficzno-refleksyjna pozostaje w kręgu kultury śródziemnomorskiej. Autor mówi w nich o prawdzie, pięknie i moralności.

R e c e n z j e :

[Wichniak C.] CZM : Hamlet i łabędź. GAZ. POZN. 1988 nr 274 s. 11

11. HYMN Y MARYJNE. Wyd. 5 . Warszawa: "Pax" 1976, 69 s., tabl., il.

Wyd. 1. 1963; wyd. 2. 1965; wyd. 3. 1969; wyd. 4. 1974

Tomik liryki religijnej, pełnej wewnętrznej ekspresji a zarazem subtelności. Istotnym problemem autora jest wiara polegająca na ciągłym zdobywaniu, ciągłej walce z samym sobą i zewnętrznym światem, który próbuje pozbawić człowieka nadziei . Przewycięzenie tego zwątpienia można osiągnąć poprzez wstępowanie w głąb siebie. Wierze te podobnie jak w cyklu "Pieśń o moim Chrystusie" zaliczają się do arcydzieł współczesnej poezji religijnej.

R e c e n z j a :

Dolecki Z.: Świadactwa współczesnego poety. KIERUNKI 1969 nr 43 s. 8; Kornasowa M.: Tylko wówczas jestem. SŁOWO POWSZ. 1969 nr 237 s. 4;

12. INNE KWIATKI ŚWIĘTEGO FRANCISZKA Z ASSYZU.
Warszawa: Pax 1976, 274 s., Miniatury Literackie

Książka powstała w wyniku podróży do Assyżu - rodzinnego miasta św. Franciszka. Głównym jej motywem jest ciekawie zinterpretowana postać świętego, będącego dla autora wzorem prawdziwie ludzkiej postawy. Książka napisana w formie literackich miniatur pełnych ulotnej refleksji związanej ze zwiedzeniem miasta oraz próbami uchwycenia sensu życia św. Franciszka - "Bożego biedaczyny".

R e c e n z j e :

Dolecki Z., KIERUNKI 1977 nr 11 s. 9; Lichniak Z., SŁOWO POWSZ. 1977 nr 55 s. 4; Serenada A., ŻYCIE I MYŚL 1977 nr 10 s. 131-134; Łaszowski A., W DRODZE 1978 nr 3 s. 100-105

P r z e k ł a d y :

/wyd. niemieckie/. Lipsk 1981, 1983; Kolonia 1983 /wyd. austriackie/. Graz, 1982, 1983; Wiedeń 1983

13. JA JESTEM ŻYD Z WESELA. Oprac. graf. A. Jeziorowski. Wyd.2. Poznań; Wydaw. Poznańskie 1983, 41 s., il., portr., fot.

Wyd.1. 1981

Bohaterami książki są Hirasz Singer - karczmarz z Bronowia i jego córka Józefa, którzy uwiecznieni

zostali pod postaciami Żyda i Racheli w "Weselu" Stanisława Wyspiańskiego. Opowieść o tym, jak legenda literacka wpłynęła na bieg życia rodziny Singerów, przytacza autor w relacji adwokata Weschütza, naocznego świadka wielkiego osobistego dramatu karczmarsza. Krótka etiuda wspomnieniowa, eprzycjąca refleksji nad siłą oddziaływania dzieła literackiego, kształtującego rzeczywistość na wzór zawartej w nim fikcji - uzupełniona została wybranymi fragmentami "Wesela".

R e c e n z j e :

Dużyk J.: Dramat Żyda z "Wesela". TWÓRCZOŚĆ 1981 nr 6 s. 133-135; Kula W.: Zmartwychwstanie. NOWE KSIĄŻKI 1981 nr 21 s. 12-13, Młynarz K.: Prawo sztuki i prawda życia. NURT 1981 nr 10 s. 8-9; A.S. ZARZEWIE 1983 nr 25 s. 11; Barczyk Z., TAK I NIE 1983 nr 13 s. 13; Lewandowska A., TYG. KULT. 1985 nr 24 s. 4; Machynia J., RZECZYWISTOŚĆ 1985 nr 23 s. 11; Kazimierczyk B., ODRODZENIE 1985 nr 21 s. 10-11, il., Krzemień T., TU I TERAZ 1985 nr 20 s. 12, il Rieb B., KIERUNKI nr 20 s. 14, il.

14. JARZMA. Wierzeze. Warszawa-Kraków; Gebethner i Wolff. 1928, 37 s.

Autor w wierzezech tych zawarł pochwałę zręczności ludzkich rąk ich twórczej pracy uwiecznionej w rękodziałach.

R e c e n z j e :

[Maliszewski A.] M.A., GŁOS LIT. 1928 nr 15 s. 2; Nepieraki C.: Powrót do pseudoklasyków, WIAD. LIT. 1928 nr 27 s. 3; Zawodziński K.W.: Nowe poezje polskie. PRZEGL. WSPÓŁCZ. 1930 t. 32 s. 311

15. JEROZOLIMA ŚWIATŁA I MROKU. Poemat. Warszawa: Druk
B-cia Wójcikiewicz 1935, 13 s.

Jest to poetyczny obraz boleśnych i dumnych dziejów
narodu żydowskiego. Autor porusza problem dążenia Żydów
do bytu państwowego.

R e c e n z j e :

P.K.: Odchodzący Izrael. CZAS 1935 nr 103 s. 3; R.: Wśród
nowych książek. KUR: LIT. NAUK. 1935 nr 18 ; Zawodziński
R.W., WIAD. LIT. 1936 nr 26 s. 4

16. JEZUS Z NAZARETHU. T. 1-4. Warszawa: "Pax" 1987,
4 t. 2 vol.

T. 1-2 Czas milczenia. Czas wody żywej. Wyd.7. 526 s.

T. 3-4 Czas chleba i światła. Pełnie czasu. Wyd.6. 494 s.

T. 1   Wyd.1. 1967; wyd.2. 1968; wyd. 3. 1972;
Wyd.4. 1975; wyd. 5.1979; wyd. 6. 1982

T.2.   Wyd.1. 1969; wyd. 2. 1970; wyd. 3. 1974;
Wyd. 4. 1975; wyd. 5. 1979; wyd. 6. 1982

T. 3   Wyd.1. 1971; wyd.2. 1973; wyd. 3. 1975;
Wyd.4. 1979; wyd.5. 1982

T. 4   Wyd.1. 1973; wyd.2. 1974; wyd. 3. 1975;
Wyd.4. 1979; wyd.5. 1982

T. 1. Czas milczenia

Pierwsza część cyklu powieściowego którego bohaterem
jest Jezus Chrystus przedstawiony na tle swoich czasów
i społeczności żydowskiej, z której się wywodził. Autor
podjął wysiłek interpretacji jego psychiki, dopełniając
wyobraźnię pisarską puste miejsca w ewangelii. Część pierwszą
zamyka epizod kuszenia Jezusa na pustyni.

T. 2. Czas wody żywej

Część druga opowieści opartej na motywach biblijnych.

Oprócz celów religijnych i faktograficznych stawia sobie autor cel pokazania z punktu widzenia filozofii katolickiej problemów uniwersalnych .

T. 3 ; Czas chleba i światła.

Trzecia część powieści biograficznej o Jezusie. Przedstawił w niej autor okres pomiędzy ścięciem św. Jana Chrzciciela a ostatnim tygodniem życia Jezusa.

T. 4 ; Pełnia czasu.

Ostatni tom powieści chronologicznie obejmuje tzw. Wielki Tydzień życia Jezusa z Nazaretu. Wątek biograficzny ukazany został na tle państwa żydowskiego pod okupacją rzymską, gdzie wielka polityka ingeruje w życie nie tylko bogatych kupców, ale zmienia koleje losu najuboższych, plebsu i wędrownych proroków. W ideologii głoszonej przez Jezusa autor zwraca uwagę oprócz aspektu religijnego na aspekt moralny : problemy egzystencji ludzkiej, rozróżnienie dobra od zła, kwestie wyboru postępowania.

R e c e n z j e :

Badnarek H.: Piękna opowieść o Jezusie. SŁOWO POWSZ. 1967 nr 179 s. 4; Bocheński A.: Komentarze i wycinki. KIERUNKI 1967 nr 34 s. 12; Grajewska A. : Czas milczenia. KIERUNKI 1967 nr 32 s. 4; Hennelowa J., TYG. POWSZ. 1967 nr 31 s. 4; Jasińska Z.: R. Brandstaetter. TYG. POWSZ. 1967 nr 12 s. 4; Jelicz A., ROCZ. LIT. 1967 s. 219-220; Kłoniecki F.: R. Brandstaettera powieść o życiu Chrystusa. PRZEW. KATOL. 1967 nr 37 s. 332; Lis J.: Epos o Chrystusie. WROCŁ. TYG. KATOL. 1967nr 40 s. 4; Petar H., RUCH BIBL. i LITURG. 1967 nr 6 s. 381-383 ; Susuł J., TYG. POWSZ. 1967 nr 31 s. 4; Szymusiak J.M., TYG. POWSZ. 1967 nr 31 s. 4; Tkaczuk W.J., ZA I PRZECIWIW 1967 nr 33 s. 12; Pospieszalski A., WIADOMOŚCI 1968 nr 23 s. 3; Nawrot S. Spotkanie z Chrystusem. NOWUM 1969 nr 5; Olejnik K., SŁOWO POWSZ. 1969 nr 137 s. 4; Pytel J., PRZEW. KATOL. 1969 nr 31 s. 292-293; Skalińska M., KIERUNKI 1969 nr 27 s. 8 ; Sławińska H.,

ZYCIE I MYŚL 1969 nr 8 s. 150-152; Kaczyński J., TYG. POWSZ. 1970 nr 4 s. 4; Sławińska H., SŁOWO POWSZ. 1972 nr 114 s. 3; Szymanek E., PRZEW. KATOL. 1972 nr 20 s. 174-176; Fornalczyk F.: NURT 1975 nr 10 s. 15; Krawczuk A., NOWE KSIĄZ. 1975 nr 11 s. 48-49, Chmiel J.: Powieść - wyznanie. TYG. POWSZ. 1976 nr 18 s. 3; Kruszewska B.: Ewangelia Chrystusowa a światopogląd Izraelitów. NOVUM 1977 nr 10 s. 89-99;

P r z e k ł a d y :

/wyd. niemieckie/. Berlin 1982

17. KRAJOBRAZY WŁOSKIE. Oprac. graf. M. Więczorek - Heidrich. Poznań: Wydaw. Poznańskie 1982, 138 s.

Tom poezji zawiera teksty pochodzące z następujących publikacji: "Poezje" /1980/, "Kroniki Asyżu" /1976/, "Inne kwiatki świętego Franciszka z Asyżu" /1976/, "Bardzo krótkie opowiadania" /1978/. Prezentowane utwory poetyckie oraz miniatury literackie skomponowane są w formie przypowieści, rozmyślań, modlitw, elegii, zawierają głęboką refleksję nad światem i codziennym życiem. Skłaniają czytelnika do zastanowienia się nad sobą, określenia własnego stosunku do rzeczywistości i drugiego człowieka, także do istoty chrześcijańskiego światopoglądu.

R e c e n z j e :

M. Cz.: Brandstaetter, Daderer, Grecy. GAZ. POZN. 1982 nr 219 s. 5; Cybuleka M.E., TYDZIEŃ 1983 nr 26 s. 7; Stock J., RADAR 1983 nr 8 s. 16-17; Dużyk J., PRZ. POWSZ. 1984 nr 5 s. 276-280

18. KRAG BIBLIJNY. Wyd.2. Warszawa: "Pax" 1977, 166 s.
Wyd. 1. 1975

Niewielka rozmiarami książka stanowi zapis przesyłań Romana Brandstaettera nad Biblię pochodzących z okresu całego życia i dokonywanych w różnych okolicznościach. Oprócz konfesyjnych wyznań, wspomnień i refleksji autora, zawiera również jego tłumaczenia tekstów biblijnych opatrywanych tytułami wiele nam mówiącymi "Bestia hitlerowska", "Palenie ksiąg", "Chryetus w oświęcimskim piecu", "Wybuch bomby atomowej".

W wersetachtych zawiera się proroctwo mówiące o sprawach, które stały się doświadczeniem ludzkości w ostatnim półwieczu ale i wychodzące w swym ogólnym sensie ponad te doświadczenia.

R e c e n z j e :

Dolecki Z., KIERUNKI 1977 nr 42 s. 8; Uoiński Z., KIERUNKI 1977 nr 43 s. 6;

P r z e k ł a d y :

/wyd. niemieckie/ Kolonia 1983; Lipak 1983; Grzeg., Wiedeń /1988/

19. KRĄG BIBLIJNY I FRANCISZKAŃSKI. Warszawa: "Pax" 1981, 402 s. Dzieła wybrane

Tom szkiców literacko-^{ha}giograficznych na który składają się "Kroniki Assyżu", "Inna kwiatki świętego Franciszka z Assyżu" i "Krąg biblijny". Zawarte w książce literackie miniatURY pełne są ulotnej refleksji moralno-filozoficznej i religijnej.

20. KRONIKI ASSYZU. Wyd.4. Warszawa: Pax 1976, 105 s.

Wyd. 1. 1947 ; Wyd. 2. 1957; Wyd. 3. 1959

Reportaż literacki, napisany podczas pobytu Brandstaettera w Rzymie, Jerozolimie i Assyżu, w roku 1947, na

który złożyły się myśli autora na tematy życia i człowieczeństwa. Antyczne ruiny i pamiątki zacierają w odczuciu Brandstaettera granicę między historią i teraźniejszością. Asyż /miasto św. Franciszka/ wydaje się pisarzowi przeniknięty osobowością świętego. Surowa franciszkańska architektura, romantyzm dzwonów Asyżu inspirują myśli autora wokół tematów uniwersalnych : życia i człowieczeństwa.

R e c e n z j e :

Bęk W.: "Kroniki z Asyżu" Romana Brandstaettera. ŚWIAT 1948 nr 45 s. 3; Hutnikiewicz A.: Kroniki Asyżu. DZIŚ I JUTRO 1948 nr 42 s. 7; Starowiejska - Moratinowa Z.: Franciszkańska radość. TYG. POWSZ. 1948 nr 46 s. 9; Koński T., NIEDZ. NA WSI 1949 nr 3 s. 19; E.R., NOWY NURT 1958 nr 5 s. 11; Pędziński Z., TYG. POWSZ. 1958 nr 4 s. 5; Łęczkowski Z.: Z Brandstaetterem po romantycznych zaułkach. ŻYCIE KATOL. W KRAJU I NA ŚWIECIE 1960 nr 16 s. 4; Przewłocki J.: Stygmaty Asyżu. KIERUNKI 1960 nr 19 s. 4; Sz.M.: Milczenie odchodzącego dnia. ŻYCIE I MYŚL 1960 nr 7/8 s. 146-147; Kruszewska M., KIERUNKI 1976 nr 30 s. 6; Buszko-Nowak B., ARGUMENTY 1976 nr 3 s. 11; Niezgoda C., HOMO DEI PRZEGL. ASCET. - DUSZP. 1976 nr 4 s. 316-317; Żychiewicz T., TYG. POWSZ. 1976 nr 2 s. 1, 7 ;

P r z e k ł a d y :

/wyd. niemieckie/. Graz 1959;/wyd. czeskie / 1967, 1968, 1976

21. KRÓL I AKTOR. Sceny dramatyczne. Wyd.2. Warszawa: PIW 1954, 113 s.

Wyd. 1. 1952

Jest to utwór o postępowych tradycjach oświecenia, pracy Sejmu Czteroletniego, ilustracja lekcji historii

i wychowania obywatelskiego. Król - Stanisław August, aktor - Wojciech Bogusławski i inni są reprezentantami społecznych warstw, postaw i dążeń.

R e c e n z j e :

Auderska H.: O sztuce. NOWA KULTURA 1952 nr 23 s. 11;
Brandstaetter R.: O pracy nad "Królem i aktorem". NOWA
KULTURA 1952 nr 22 s. 10; Butr-yniczuk B.: Tradycja
w służbie współczesności. NOWA KULTURA 1952 nr 20 s. 4;
Csató E.: Nowa sztuka Brandstaettera. TEATR 1952 nr 3
s. 6-7; Hobanowski S.: Autor i aktor. WIDNOKREGI 1952 nr 22.
Kusa M., PO PROSTU 1952 nr 20 s. 4; Misiołek G.: Król
i aktor w Warszawie i Poznaniu. DZIŚ I JUTRO 1952
nr 27 s. 10; Porycki O., PRZEGL. POWSZ. 1952 nr 5-6 s. 448-
450; S.A. : Z teatrów warszawskich. DZIŚ I JUTRO 1952
nr 36 s. 11; Vogler H.: Próba realistycznej romantyki.
ŻYCIE LIT. 1952 nr 14 s. 12; Zastępca: A jednak dramat.
TYG. POWSZ. 1952 nr 28 s. 4, 7; /Zbójewska K./ Zb. Król,
Od A do Z /dod. tyg. DZIEN. POL./ 1952 nr 11 s. 4;
Żułowski J. TWÓRCZOŚĆ 1952 nr 6 s. 182-188, Smogorzewska ...,
KIERUNKI 1985 nr 40 s. 14, 11.

P r z o k ł a d y :

/wyd. francuskie/. 1952

22. KRÓL STANISŁAW AUGUST. Dramat w 3 aktach.

Warszawa: Czytelnik 1956, 67 s.

Na tło wypadków Insurekcji Kościuszkowskiej autor kreśli sylwetkę króla - estety, dla którego sprawa ozdobienia ulubionego pałacyku jest ważniejsza niż tragiczne powikłania losów Rzeczypospolitej. Akcja rozgrywa się w Warszawie na Zamku Królewskim i w Łazienkach w roku 1794.

23. KSIĘGA MODLITW DAWNYCH I NOWYCH. /Wyd.2. poczorcz./
Poznań: Wydaw. "W DRODZE" 1987, 126 s.

Wyd. 1. 1985

Wydanie I pt. "Księga modlitw".

Składa się na nią zbiór wierszy dawnych i najnowszych, które poeta dedykuje Trójcy Świętej, jako dziękczynienie za życie i twórczość oraz łaskę wiary i służby Kościołowi. Myślą przewodnią książki jest autentyczna, żywa wiara poety.

R e c e n z j e :

Zima B.S., ŁAD 1985 nr 48 s. 6; Podgórski Wojciech J.
Brandstaetter. NOME KSIĄZ. 1988 nr 12 s. 77-78

24. LEGION ŻYDOWSKI ADAMA MICKIEWICZA. Dzieje i dokumenty.
Warszawa: Wydaw. "Menora" 1932, 70 s.

Autor przedstawia działalność podjętą przez Adama Mickiewicza, kontynuowaną przez Levy Armada nad organizację legionu żydowskiego.

25. MARCHOŁT. Komedia sowizdrzalska w ośmiu sprawach.
Rys. A. Stopka. Wyd.2. Kraków : Wydaw. Literackie
1959, 155 s., tabl., bibliogr. Biblioteka Teatrów
Ludowych.

Wyd.1. 1954;

Marchołat to sprytny wesołek, który swoim postępowaniem wywiódł w pole wielkich panów i bogatych mieszczan. Autor umieścił akcję napisanej wierszem komedii w Polsce szlacheckiej za panowanie Zygmunta III. Przedstawił dowcipy i poety wędrownych kuglarzy którzy niemilosiennie wyszydzą bogatych i głupich patrycjuszów miejskich.

R a c o n z j e :

Dobosz A., NOWA KULTURA 1955 nr 22 s. 6; Gerard A.:
Marchońt czyli parada włóczągów. DZIŚ I JUTRO 1955
nr 22 s. 7; Grodzicki A.: Farsa pseudorybałtowska. ŻYCIE
WARSZ. 1955 nr 93 s. 4; Szydłowski R.: Krotchwila plebej-
ska. TRYB. LUDU 1955 nr 145 s. 4; Wróblewski A.: Rybałci -
hultaje czy kaznodzieje ? PRZEGL. KULT. 1955 nr 27 s. 7;
P.D.: O "komedii frantowskiej" Brandstaettera. GŁOS WIELKOP.
1956 nr 2 s. 3; P.B., RADIO I ŚWIAT 1956 nr 1 s. 1;
Błachut W.: Teatr na co dzień i Millennium. WIEŚCI 1959
nr 48 s. 8; Ciesielski Z., POMORZE 1964 nr 9 s. 6;
Dulęba M., DZIENNIK BAŁT. 1964 nr 90 s. 4; Lechnitt W.,
GŁOS WYBRZEŻA 1964 nr 86 s. 4-5; Rafałowski T.: GŁOS
WYBRZEŻA 1964 nr 91 s. 3; Siarecki S., WIECZÓR WYBRZ.
1964 nr 107 s. 3;

P r z e k ł a d y :

/wyd. czeskie/. Praga 1960

26. MILCZENIE. Dramat w 3 aktach. Warszawa : PWN 1957,
94 s.

Sztuka pisana w latach 1951-1956. W r. 1951 do miesz-
kania literata Ksawerego Pniłowskiego w Warszawie przy-
jeżdża przyjaciel sprzed wojny. Z rozmowy wynika, że
poszukuje go milicja. Niedzicki jest niewinny, ale boi
się więzienia i postanawia uciec za granicę. Rozmowę tę
podśluchuje 17-letnia córka Ksawerego i w imię czujności
zawiadamia Urząd Bezpieczeństwa. Przeżycia bohaterów zrodzo-
ne są z konfliktu z rzeczywistością, a ich postępowanie
oparte jest na głębokiej motywacji psychologicznej. Podwójny
dramat przeżywa Ksawery, w którym kanony tworzenia w duchu
realizmu socjalistycznego zabiły wyobraźnię poetycką
i skazały na milczenie.

R e c e n z j e :

DIALOG 1956 nr 7 s. 86-92 /stenogram dyskusji odbytej w red. Dialogu/; Brandtaetter R.: W sprawie "Milczenia". ŻYCIE LIT. 1957 nr 5 s. 10; /g./, ŻYCIE WARSZ. 1957 nr 32 s. 4; M.W.: Ofensywa przeciw milczeniu. ŻYCIE LIT. 1959 nr 9 s. 1; Rybarski L.: Dramat idei. PRACA ŚWIETLIC. 1957 nr 8 s. 47-48; Skořuda C.: Za późno czy za wcześnie? Strum A.: Polemicznie o "Milczeniu". ŻYCIE LIT. 1957 nr 2 s. 5; Bielatowicz J., ORZEŁ BIAŁY 1959 nr 25 s. 6; Dziuba J.: Poezja i moralność. ŻYCIE I MYŚL 1959 nr 11-12 s. 124-128; /m/, ORZEŁ BIAŁY 1959 nr 22 s. 5; Kania K.: KIERUNKI 1985 nr 1 s. 13, 11.; Mamóń B., TYG. POWSZ. 1985 nr 1 s. 6; Mikłaszewski K., TU I TERAZ 1985 nr 8 s. 12, 11.

P r z e k ł a d y :

/wyd. holenderskie/ Oudenbosch 1962

wyd. angielskie, duńskie, fińskie, francuskie, hiszpańskie, holenderskie, islandzkie, luksemburskie, niemieckie, norweskie, słoweńskie, szwedzkie, włoskie

27. NOCE NARODOWE. Dramaty wybrane. Warszawa: PIW 1954, 518 s.

Tom zawiera 5 dramatów historycznych, w tym dwa nie publikowane samodzielnie tj. "Ludzie z martwej winnicy" i "Kopernik". "Ludzie z martwej winnicy" - to obraz walki chłopów hiszpańskich z wojskami Napoleona. "Znaki wolności" - podejmuje temat opozycji Sułkowskiego wobec reakcyjnej idei Napoleona. Konflikt w Królu i aktorze rozgrywa się wokół sprawy polskiego teatru narodowego ze Stanisławem Augusta Poniatowskiego. "Noce narodowe" - mówię o Mickiewiczu w okresie uleganie wpływom Towiańskiego, założyciela sekty religijno-mistycznej. "Kopernik" akcentuje patriotyzm wielkiego uczonego polskiego.

R e c e n z j e :

Jaszczyk, TRYB. LUDU 1949 nr 121 s. 6; Swinarski A.M.,
ODRODZENIE 1949 nr 20 s.7; Brończyk K., TYG. POWSZ. 1954
nr 32 s. 11; Gerard A.; Na pograniczu mistyki i mistyfikacji.
DZIŚ I JUTRO 1954 nr 43 s. 4-5; nr 44 s. 6-7; Gontyna A.,
GŁOS KATOL. 1954 nr 36 s. 388; Grań Z., GAZ. KRAK. 1954
nr 180 s. 3; Mamoń B.: Świat poezji teatralnej, czyli
o dramatach Brandstaettera, TYG. POWSZ. 1954 nr 44 s. 5-6;
Polawka A., ŻYCIE LIT. 1954 nr 35 s. 3; Zechenter W.,
ECHO KRAKOWA 1954 nr 181 s. 3 ; Danielewiczowa M., WIADOMOŚCI
1955 nr 28

28. PATRIARCHOWIE. Warszawa: Pax 1986, 105 s.

Dwa utwory prozatorskie o tematyce biblijnej.

Pierwszy stanowi literacką interpretację historii Izaaka,
syna Abrahama, drugi utwór kontynuuje temat ukazując
losy synów Izaaka, Jakuba i Ezawa.

29. PIEŚŃ O MOIM CHRYSTUSIE. Poezje. Wyd. 8.

Warszawa: Pax 1988, 202 s., il.

Wyd. 1. 1960; Wyd. 2. 1963; Wyd. 3. 1965;

Wyd. 4. 1969; Wyd. 5. 1974; Wyd. 6. 1976; Wyd.7.

Jest to zbiór pieśni, hymnów i lirycznych impresji
stanowiących poetyckie wyznanie wiary w Chrystusa. Na oświe
ewangelicznych motywów przedstawia poeta aktualną proble-
matykę człowieka wierzącego. Prosta forma, oszczędność
środków wyrazu a zarazem komunikatywność wierzy czynią
z nich przystępną lekturę.

R e c e n z j e :

Brończyk K., KIERUNKI 1961 nr 8 s. 5; Faytt T., HOMO DEI
1961 nr 2 s. 187-188; Jasieńska Z., TYG. POWSZ. 1961 nr 13
s. 5; Kaszowski A. KIERUNKI 1962 nr 23 s. 5; Hubert W.,

BEGEGNUNG MIT POLEN 1964 nr 1-2 s. 65; Jończyk S.,
ŻYCIE KATOL. 1964 nr 20 s. 2; Kórnasowa M., SŁOWO
POWSZ. 1969 nr 237 s. 4; Kozarynowa Z., TYDZ. POL.
1983 nr 47 s. 9 Dolecki Z., KIERUNKI 1969 nr 43 s. 8

P r z e k ł a d y :

/wyd. austriackie/. Wiedeń 1961, /wyd. francuskie/.
Paryż 1983

30. PIEŚŃ O ŻYCIU I ŚMIERCI CHOPINA. Oprac. graf.
A. Jeziorkowski. Poznań: "W Drodze" 1987, 96 s.

Tomik stanowi próbę oddania zachwyków i wrażeń wywo-
łanych przez muzykę Chopina, którego Roman Brantstaetter
był gorącym wielbicielem i znawcą.

R e c e n z j e :

Podgórski Wojciech Jerzy: Brandstaetter. NOWE KSIAŻ. 1988
nr 12 s. 77-78

31. POEZJE. WIERSZE LIRYCZNE. POEMATY I HYMNY. Wstęp
Z. Lichniak. Warszawa: Pax 1980, 511 s. Dzieła
Wybrane.

Jest to zbiór pieśni, hymnów i lirycznych impresji
utrzymanych w duchu katolicyzmu oświeconego. Część I
pt. "Wiersze liryczne" - zawiera utwory wydane w zbiorach
"Faust zwyciężony" /1959/, "Śmierć na wybrzeżu Artemidy"
/1961/, "Dwie muzy" /1965/, a także publikowane w czasopi-
smach. Utwory skomponowane w formie rozmyślań, modlitw,
elegii i trenów, obok spraw religijnych, historycznych
i kulturowych zawierają głęboką refleksję nad światem
i codziennym życiem. Na część II pt. "Poematy i hymny"
składają się "Winogrona Antygony", "Kassandra", "Golgota",

"Faust zwyciężony", "Pieśń o moim Chrystusie", "Hyany Maryjne" oraz "Pieśń o śmierci Jana XXIII. We wstępie omówiona twórczość poety.

32. POKUTNIK Z OSJAKU. Oratorium. Oprac. graf. M. Zalejaki. Warszawa: Pax 1979, 58 s.

Autor przedstawi na pół historyczną, na pół legendarną historię króla Bolesława Śmiałego, który po zabójstwie biskupa krakowskiego, św. Stanisława w 1079 r. zbiegł na Węgry, gdzie wkrótce został zamordowany. Legenda mówi jednak, że po tułaczce po Europie dotarł do klasztoru oo. benedyktynów w Osjaku i tu aż do śmierci pokutował za swe winy. Oratoryjna forma stworze nastroj głębi i powagi filozoficzno-moralnej w utworze odwołującym się do etyki chrześcijańskiej.

R e c e n z j o :

Szuba S., SŁOWO PWSZ. 1980 nr 13 s. 4

P r z e k ł a d y :

/wyd. austriackie/. Wiedeń 1981

33. POWRÓT SYNA MARTNOTRAWNEGO. Dramat w 3 aktach.
Wyd. 2. Warszawa: Czytelnik 1956, 198 s.

Wyd. 1. 1948

Dramat osnuty jest wokół syna wielkiego malarza holenderskiego Rembrandta van Rijne /1606-1669/. W 12 odsłonach /3 aktach/ przedstawia autor długie pasmo życia wielkiego malarza. Ukazuje go w rodzinnej Lejdzie męczącego o sławie, u szczytu powodzenia i sławy w Amsterdamie, osamotnionego i zapomnianego przez wszystkich, trawionego

tęsknotę do stron, od których odeszedł. Jest to dramat człowieka i twórcy, który przeszedł wszystkie szczeble bogactwa, powodzenia i dostatków, a niezrozumiany przez otoczenie szuka oparcia i pociechy w filozofii i religii.

R e c e n z j e :

Belicki S.W.: Czy tęsknota musi być Golgotą ? DZIENNIK LIT. 1947 nr 5 s. 6; Beniamino A.: Tłumaczką "Chłopów" o dramatach Brandstæettera. DZIENNIK LIT. 1947 nr 6 s. 6; Bracia Rojek : Piękne przedstawienie w Krakowie. PRZEKRÓJ 1947 nr 139 s. 12; Kragen W., ROBOTNIK 1947 nr 327 s. 5; Kudliński T.: Gra o Rembrandcie . TYG. POWSZ. 1947 nr 49 s. 6; Mach W.: Człowiek szukający światła. LISTY Z TEATRU 1947 nr 17 s. 15-17; Pieczonkowska H., RZECZPOSPOLITA 1947 nr 331 s. 9 ; Skiorski K.Z.: Kształt sceniczny. ODRODZENIE 1947 nr 51-52 s. 3-4; Wyka K.: Saga dramatyczna o Rembrandcie. ODRODZENIE 1947 nr 51/52 s. 7; Zechenter W., ECHO KRAKOWA 1947 nr 327 s. 3; Macierakowaki J.: Z teatrów krakowskich. NOWINY LIT. 1948 nr 2 s. 4; Markowski H.: Warunek wielkości "Trzeba bardzo cierpieć". DZIŚ I JUTRO 1948 nr 1 s. 6-7; Szczepanska H.: Jak powstał "Powrót syna marnotrawnego". DZIENNIK LIT. 1948 nr 5 s. 7; Szczepańska H.: Bienkiewicz nie Reymont. DZIENNIK LIT. 1948 nr 8 s. 7; Świeżawski L.: List z Krakowa. WIEDZA 1948 nr 3 s. 7; Wysocki A.: Rembrandt na scenie. IL. KUR. POL. 1948 nr 4 s. 5; Hernad C., ZESZ. WROCŁ. 1949 nr 1-2 s. 149-51 .

P r z e k ł a d y :

wyd. niemieckie, angiolskie, czeskie

34. POWRÓT SYNA MARNOTRAWNEGO I INNE DRAMATY. Poznań:
Wydaw. Poznańskie 1979, 429 s.

Książka zawiera wybór pięciu dramatów, w których przejawiają się historyczne zainteresowania autora. "Powrót syna marnotrawnego" poświęcony jest życiu holenderskiego

malarza Rembrandta. Tematem "Króla i aktora" jest sprawa powołania polskiego teatru narodowego w l. 1780-1790, a głównymi bohaterami są : król Stanisław August Poniatowski i Wojciech Bogusławski. W sztuce pt. "Józef Sułkowski" autor mówi o dramacie wewnętrznym napoleońskiego oficera, który zwątpił w słuszność idei swego wodza. W "Nocech narodowych" - o Mickiewicz z okresu ulegania wpływowi Andrzeja Towiańskiego, reprezentanta jednego z nurtów meşjanizmu polskiego. Akcję "Marchońta" umieścił pisarz w Polsce szlacheckiej za panowania Zygmunta III i nawiązał w niej do stylu komedii rybałtowskiej.

R e c e n z j e :

Czajarek K., GŁOS PRACY 1979 nr 197 s. 6

35. PROROK JONASZ. Oprac. graf. M. Wierzchok - Heidrich
Warszawa: "Pax" 1983, 98 s., rys.

Opowieść o biblijnym proroku Jonaszu, który spełniając wolę Boga nawracał mieszkańców grzesznego miasta Nininy. Jonasz niechętnie godzi się z rolą jaką mu wyznaczył Bóg. Odczuwa wiele wątpliwości, które zostają rozproszone w kolejnych rozmowach z Bogiem. Wypełniając swoje misję doznaje łaski poznania czym jest prawdziwe szczęście.

R e c e n z j e :

Pastuszewski S., W DRODZE 1984 nr 12 s. 100-106

P r z e k ł a d y :

/wyd. niemieckie/. Leipzig 1984

36. PRZEMYSŁAW II. Ballada dramatyczna w 3 aktach.
Poznań: Merkuriusz 1948, 49 s.

W utworze tym autor zilustrował problem dążeń do zjednoczenia państwa. Centralną osią dzieła jest postać

Przemysław II, jako przedetwicziela wielkiej konkretnej idei Polski.

R e c e n z j e :

ama., ŚWIAT 1948 nr 50 s. 3; Artemaki J.: Człowiek, który chciał nas uczyć Polski. DZIŚ I JUTRO 1949 nr 7 s. 8; Bąk W., GŁOS WIELKOP. 1948 nr 359 s. 3; Dybowski J.T.: "Moreka" premiera DTD w Słupsku. GŁOS TYG. 1958 nr 45 s. 1; Dybowski J.T.: Tło historyczne dramatu. PROGR. BAŁT. TEATRU DRAMAT. /Koszalin/ 1958/59; Jasionica P.: Z teatrów. TYG. POWSZ. 1949 nr 9 s. 6; Kragen W.: Dramat, którego tematem jest morze. GAZ. KRAK. 1949 nr 3 s. 8; Kubacki W.: Dramatyczna ballada R. Brandstæettera. ECHO TEATR. I MUZ. 1948 nr 2 s. 31-32; Młodziejowski J., EXPR. POZN. 1949 nr 4 s. 5; Mdl., GAZ. POZN. 1949 nr 5; Moldaner: Przedpremierę "Przemysław II" w Teatrze Polskim. GAZ. ZACH. 1948 nr 334 s. 4; Myśliński K.: Ballada niehistoryczna. KRONIKA MIASTA POZNANIA 1949 nr 2-3 s. 146-153; Natanson W.: Grzywna za teatr. ORODZENIE 1949 nr 6 s. 6; Nowowiejski F.M.: List z Poznania. DZIŚ I JUTRO 1949 nr 3 s. 8; Nowowiejski F.M.: W teatrach Poznania. SŁOWO POWSZ. 1949 nr 10 s. 6; Paukzta E.: Wieki potrwa moje wołanie na morzu. ODRA 1949 nr 25 s. 3; Płaśniarski B.: Historyczny Przemysław II. GAZ. POZN. 1949 nr 17 s. 8; Prorok L., WARSZAWA 1949 nr 3 s. 7; Rogalecki A., KUR. CODZ. 1949 nr 8 s. 8; Ś.H., IL. KUR. POL. 1949 nr 6 s. 4

37. PRZYPADKI MOJEGO ŻYCIA. Poznań: "W Drodze" 1988, 316 s.

Książka zawiera wydane wcześniej utwory Romana Brandstæettera: "Bardzo krótkie i nieco dłuższe opowiesci" /1984/, opowiadanie "Ja jestem Żyd z wesela" /1983/, wiersz "W Hamburgu" i "Pieśń o śmierci Jana XXIII" z tomu "Poczje" /1980/ oraz sześćdziesiąt sześć nowych utworów prozą i wierszem.

R e c e n z j e :

Rogalski Aleksander, : Roman Brandstaetter w świetle przypadków swojego życia. NURT 1989 nr 5 s. 27-28

38. ŚMIERĆ NA WYBRZEŻU ARTEMIDY. DRAMATY. POEZJE,
Warszawa: "Pax" 1961, 255 s.

Zawiera m.in. niewydane wcześniej dramaty "Medea" i "Cisza". Pomyśl do dramatów zaczerpnął autor z klasycznej literatury grecko-rzymskiej, rozwijając wątki dobrze znane z twórczości np. Homera, Sofoklesa, Eurypidesa. Bohaterowie jego utworów to popularne postacie mitologiczne lub znane z tragedii starożytnych, a więc Antygona i Kreon /"Cisza"/, Medea i Jazon /"Medea"/, Ifigenia i Agamemnon /"Śmierć na Wybrzeżu Artemidy"/, Telemek i Penelopa /"Odyse płaczący"/ i Pod maską starożytności kryje się wyraźnie ponadczasowe treści filozoficzne, rozważania na temat śmierci, refleksji nad sensem istnienia ludzkiego, wartości niektórych pozornie niezaprzeczalnych ideałów.

Poezja zaprezentowana w tomie ma charakter religijno-filozoficzny.

R e c e n z j e :

Eustachiewicz L., PAM. LIT. 1961 z. 1; Łączkowski Z., ŻYCIE KATOL. 1961 nr 45 s. 1-2; C.E., TEATR 1962 nr 3 s. 15-16; Łaszowski A., KIERUNKI 1962 nr 23 s. 5; Stabryła S., MEANDER 1968 z. 10 s. 400-424

P r z e k ł a d y :

/wyd. francuskie/. 1961

39. TEATR ŚWIĘTEGO FRANCISZKA DRAZ INNE DRAMATY.
Warszawa: "Pax" 1958, 369 s., 3 nb.

Zbiór pięciu utworów. W tytułowym dramacie powrócił autor do franciszkańskiego tematu poruszonego w poemacie

"Kroniki z Aazyu". Pozostałe dramaty przedstawiają :
tragedię włoskiego kompozytora Marco Galotti wstrząsanego wyrzutami sumienia z powodu własnego tchórzostwa w czasie II wojny światowej /"Upadek kamiennego domu"/ i wieś hiszpańską w walce z Francuzami w 1813 r. /"Ludzie z martwej winnicy"/ ; dramatyczne powikłania uczuciowe bohaterów na tle walk powstańców włoskich z wojskami Ferdynanda II, króla Neapolu, w r. 1848 /"Dramat księżycowy/ oraz psychologicznie ujęty problem oczekiwania opracowany na motywie powrotu legendarnego bohatera Odysa do niemej żony Penelopy /"Odys płaczący"/

R e c e n z j e :

Polanica S., SŁOWO POWISZ. 1958 nr 233 s. 6; Drończuk K., KIERUNKI 1959 nr 6 s. 9

P r z e k ł a d y :

/wyd. niemieckie/ Kolonia 1961

40. TRAGEDIA JULIANA KLACZKI. Warszawa : /Br.w./ 1933

Wydana w formie odbitki z "Miesięcznika Żydowskiego". Bohaterem utworu jest Żyd Julian Klaczka, którego tragedią było zaparcie się wiary przodków i przejście na katolicyzm.

R e c e n z j e :

/Wasilewski Z./V: Z ruchu wydawniczego. MYŚL NAR. 1933 nr 16 s. 222

41. WĘZŁY I MIECZE. Wiersze. Warszawa: Druk. B-cia Wójcikiewicz 1933, 22 s.

Tom wierszy w których poeta ukazuje wątpliwości, związane z uświadomieniem sobie przynależności narodowej, pisze o budzeniu się w nim nacjonalizmu żydowskiego i przywiązaniu do polskości.

R e c e n z j e :

Lów Ch.: Przed węzłem gordyjskim. MIES. ŻYD. 1933
T. 1 s. 175-177; Zawodziński R.W.: Kilka tomików poezji.
PRZEGL. WSPÓŁCZ. 1933 T. 47 s. 444 ; Sebyła W.: Nowe
poezje. PION 1934 nr 25 s. 11

42. WOJNA ŻAKÓW Z PANAMI. Komedia. Drzeworyty.
M. Hiszpańska - Neumann. Warszawa: Iskry 1954,
180 s., 8 nrb., 11.

Sztuka z życia żaków krakowskich w XVI w. W radosny
nastroj "Gregorianek" wplata się ponura sprawa zabicia
żaka przez ayna burmistrza. Szukając sprawiedliwości tacy
odwołują się do króla. Protestują przeciwko nowoprzyjętemu
zarządzeniu, ustanawiającemu, że tylko jeden chłop ze wsi
może iść do szkół. Pełna życia i humoru sztuka opracowana
na wzór komedii rybałtowskiej.

43. ZMOWA EUNUCHÓW. Zbiór pamfletów. Warszawa:
Ch. Brzoza 1936, 138 s.

Autor zgromadził w zbiorze świadectwa różnych żydow-
skich grzechów.

R e c e n z j a :

Budziński B., NAPRZÓD 1936 nr 235; Rogoż S.: Patologiczne
publicystyki. WIAD. LIT. 1936 nr 31 s. 6

44. ZNAKI WOLNOŚCI. Dramat w 4 aktach z prologiem.
Warszawa: Czytelnik 1953, 98 s.

Jest to dramat o polskim jakobinie Sułkowskim, który
przy boku Bonapartego walczy o Polskę wolną od zaborów
i od krzywd społecznych. Dramat ten jest sztuką pisaną na
podłożu historycznym z myślą o pokazaniu drogi, którą
szedł rewolucjonista Sułkowski.

R e c e n z j e :

Frühling J.: Granice fikcji historycznej. TEATR 1953 nr 19 s. 9; Frühling J.: Od A do Z /dod. tyg. DZIEN. POL./ 1953 nr 35; Piasekowska J., DZIŚ I JUTRO 1953 nr 45 s. 10; Szczepański J.A. : Nowa sztuka o Sułkowskim. ŚWIAT 1953 nr 38 s. 18; Świdorska A.: Sułkowski redivivus TYG. POWSZ. 1953 nr 22 s. 10; Treugutt S.: Legendy i historia. PRZEGL. KULT. 1953 nr 33 s. 4; Wyzomirski J., EXPR. WIECZ. 1953 nr 255 s. 9, Dzeduszycki W., "Znaki wolności" na scenie wrocławskiej. TEATR 1954 nr 16 s. 17-18; Florczak Z.: O "Znakach wolności" niedwuznacznie. SPRAWY I LUDZIE 1954 nr 4; Górski J., DZIŚ I JUTRO 1954 nr 20 s. 8; Kaleta R.: Dlaczego wolę Żeromskiego. SPRAWY I LUDZIE 1954 nr 6; Krzemiński Z.: Kłopoty z bohaterem. SPRAWY I LUDZIE 1954 nr 7; Kubikowski Z., O sztuce krytykach i widzach. SPRAWY I LUDZIE 1954 nr 8; Prorok L., TYG. POWSZ. 1954 nr 10 s. 7, Sinko G.: Sentymenty i argumenty. SPRAWY I LUDZIE 1954 nr 5 ;

TWÓRCZOŚĆ ROMANA BRANSTAETTERA W UKŁADZIE
CHRONOLOGICZNYM

- 1928 Jarzma
1931 Droga pod górę
1932 Legion Żydowski Adama Mickiewicza. Dzieje i dokumenty.
1933 Węzły i miecze
1933 Tragedia Juliana Klaczki
1934 Królestwo Trzeciej Świątyni
1935 Jerozolima światła i mroku
1936 Zmowa Eunuchów
1947 Kroniki Asyżu
1948 Powrót syna marnotrawnego. Dramat w 3 aktach.
1949 Przemysław II. Ballada dramatyczna w 3 aktach.
1951 Bunt Żaków. Widowisko operowe w 4 aktach.
1952 Król i aktor. Sceny dramatyczne.
1953 Znaki wolności. Dramat w 4 aktach z prologiem
1954 Wojna żaków z paniami.
1954 Marchoń. Komedia sowizdrzańska w 8 sprawach
1954 Noce narodowe. Dramaty wybrane.
1956 Dramat księżycowy. Sztuka w 2 aktach.
1956 Król Stanisław August. Dramat w 3 aktach.
1957 Milczenie. Dramat w 3 aktach
1958 Faust zwyciężony
1958 Teatr Świętego Franciszka oraz inne dramaty
1960 Piosń o moim Chrystusie. Poezje.
1961 Śmierć na Wybrzeżu Artemidy. Dramaty. Poezje.
1962 Dzień gniewu. Misterium dramatyczne w 3 aktach.
1963 Hymny Maryjne
1965 Dwie muzy. Poezje.
1967 Jezus z Nazarethu /t.1: Czas milczenia/
1969 Jezus z Nazarethu /t.2: Czas wody żywej/
1971 Jezus z Nazarethu /t.3: Czas chleba i światła/
1973 Jezus z Nazarethu /t.4: Pełnia czasu/
1975 Krąg biblijny
1976 Innu kwiatki Świętego Franciszka z Asyżu

- 1978 Bardzo krótkie opowiadania
1979 Powrót syna marnotrawnego i inne dramaty
1979 Pokutnik z Osjaku
1980 Dzieła wybrane. Poezje. Wiersze liryczne, poematy i hymny.
1981 Ja jestem Żyd z Weesela
1981 Dzieła wybrane. Kreg biblijny i franciszkański.
1982 Krajobrazy włoskie
1982 Dzieła wybrane . Jezus z Nazarethu.
1983 Prorok Jonasz
1984 Bardzo krótkie i nieco dłuższe opowiadania
1985 Księga modlitw
1986 Dzieła wybrane. Dramaty.
1986 Patriarchowie
1987 Pieśń o życiu i śmierci Chopina
1988 Hamlet i Łabędź
1988 Przypadki mojego życia

P R Z E K Ł A D Y

- 1952 Szekspir Wiliam: Hamlet. Król w duński
1952 Szekspir Wiliam: Król Ryszard III
1953 Szekspir Wiliam: Kupiec wenecki
1958 Szekspir Wiliam: Antoniusz i Kleopatra
1962 Szekspir Wiliam: Król Henryk IV. Część 1
1964 Słowo nad Słowami. Antologia poezji starego przymierza /wybór i przekład/
1968 Psalmierz
1972 Cztery poematy biblijne
1978 Piśmi świętego Jana Ewangelisty
1980 Ewangelia według Świętego Marka
1982 Ewangelia według Świętego Łukasza
1983 Dzieła wybrane. Przekłady biblijne z języka hebrajskiego. Psalmierz
1984 Święty Łukasz Ewangelista. Dzieje Apostołów

- 1984 Dzieła wybrane. Przekłady biblijne z języka
hebrajskiego. Cztery poematy
- 1986 Ewangelia według Świętego Mateusza
- 1988 Pieśń nad pieśniami.

III OPRACOWANIA W WYBORZE

A. Pozycje zwarte

1. Bartelski Lesław M.: Polacy pisarze współcześni. Informator 1944-1974. Warszawa : WAI F 1977 /s. 35-36 ; Brandstaetter Roman/
2. Bukowski Kazimierz : Biblia a literatura polska. Warszawa: Wydaw. Szkolne i Pedagog. 1984, 333 s., Informacje w tekście.
3. Bukowski Kazimierz: Biblia a literatura polska. Wyd.2. popr. i zmien. Poznań : Pallottinum 1988, 392 s., Informacje w tekście
4. Bzdawka Urszula: Pisarze Wielkopolski /1970-1980/. Poznań : Woj. Bibl. Publ. 1981 /s. 10-12 ; Roman Brandstaetter/. Pomocniczo Materiały Bibliograficzne
5. Chadzinikolaou Nikos, Mańkowski Jerzy: Pisarze Wielkopolski. Informator. Poznań: Wydaw. Pozn. 1971 /s. 20-32 ; Roman Brandstaetter/
6. Dramat i teatr sakralny. /Praca zbior. pod red. Ireny Sławińskiej i in./ Lublin: Wydaw. KUL. 1988, 392 s., Informacje w tekście
7. Eustachiewicz Leopold : Dramaturgia współczesna 1945-1980. Warszawa: WSiP 1985, 430 s., Informacje w tekście
8. Eustachiewicz Leopold: Dramaturgia polska w latach 1945-1977. Warszawa: WSiP 1979, 212 s. Informacje w tekście
9. Kto jest kim w Polsce 1984. Informator biograficzny. Warszawa: Interpress 1984 /s. 86-87 ; Roman Brandstaetter/
10. Literatura polska. Przewodnik encyklopedyczny. T. 1. Warszawa: PWN 1984 s. 100-101
11. Maciąg Włodzimierz: Literatura Polski Ludowej 1944-1964. Warszawa : PIW 1973, 561 s. Informacja w tekście

12. Mały słownik pisarzy polskich. Cz. 2. Warszawa: PWN 1981 s. 25-26
13. Poznań literacki - księżki i ludzie. Pod red. J. Mańkowskiego. Poznań: Pałac Kultury 1964 /s. 13-17: Roman Brandstaetter /
14. ROCZNIK LITERACKI. 1955 -1981
Informacje bibliograficzne ew. omówienia zawarte w artykułach w poszczególnych rocznikach
15. Słownik współczesnych pisarzy polskich. T.1. Warszawa: PWN 1963 s. 260-263
16. Stabryła Stanisław: Hellada i Roma w Polsce Ludowej: recepcja antyku w literaturze polskiej w latach 1945-1975. Kraków : Wydaw. Literackie 1983, 640 s.
Informacja w tekście

B. ARTYKUŁY

1. A.B.: Roman Brandstaetter /1906-1987/. PRZ. KATOL. 1987 nr 46 s. 7
2. AB : Roman Brandstaetter. NOWE KSIAZKI 1981 nr 21 okł.
3. Adamczyk Maria : Rozważania nad poezją Romana Brandstaettera. ŻYCIE I MYŚL 1987 nr 3/4 s. 63-71
4. Babraj Marcin, Andrzej., W DRODZE 1981 nr 2 s. 3-5
5. /Bajorowicz M./ mb ., TYOZIEŃ 1978 nr 51 s. 15, portr.
6. Bank J.: Najnowsze polskie przekłady biblijne : Biblia Brandstaettera. Tłumaczenie czterech Ewangelii na język potoczny. TYG. POL. 1982 nr 5 s. 12, nr 6 s. 14, il.
7. Bartoszewski K., PRZEW. KATOL. 1981 nr 44 s. 6
8. /Beryt Zbigniew/ zb. : Pół wieku twórczości Romana Brandstaettera. GAZ. ZACH. 1978 nr 249 s. 2
9. BIUL. INF. Pax 1959 nr 7 s. 113
10. /b k/ , GAZ. POZN. 1981 nr 117 s. 3
11. /Braniecki Włodzimierz/ bran : Austriacka nagroda dla R. Brandstaettera. Informacja własna. GŁOS WIELKOP. 1986 nr 301 s. 1

12. /Braniecki Włodzimierz/ bran : "Czwartek literacki"
Romana Brandstaettera. GŁOS WIELKOP. 1981 nr 26 s. 2
13. Brandstaetter wystawia na Zachodzie. PRZEKRÓJ 1958
nr 668 s. 12
14. Brandstaetter R. w Czechosłowacji. TRYB. ROB. 1958
nr 133 s. 7
15. Brandstaetter i Broniewski w radio czeskim. TEATR
1958 nr 23 s. 18
16. Wład. Brod., ŻYCIE WARSZ. 1955 nr 37 s. 3
17. Bronczyk Kazimierz : Twórczość Romana Brandstaettera.
BIUL. INF. Pax 1958 nr 7/8 s. 93-100
18. Brzezińska Romana ; Brandstaettera droga pod górę.
KIERUNKI 1986 nr 1 s. 10-11, 11.
19. Brzezińska Romana : Jubileusz Romana Brandstaettera.
KIERUNKI 1986 nr 4 s. 12
20. Brzeziński Marian, SŁOWO POWSZ. 1974 nr 292 s. 1-2,
fotogr.
21. Budzyk Kazimierz: PROGR. TEATRU LUD. /Warszawa/ 1955
nr /z 20 IV/ s. 1-3
22. Czajkowski Michał; O wierze we Wrocławiu. ZNAK 1968
nr 3 s. 362-376
23. /Danecki Ryszard/ r , EXPR. POZN. 1964 nr 158 s. 3
24. /Danecki Ryszard/ r , EXPR. POZN. 1986 nr 208 s. 8
25. Dolecki Zbigniew ; KIERUNKI 1973 nr 51/52 s. 12
26. Dolecki Zbigniew; Słowo, prawda, człowiek. KIERUNKI
1967 nr 9 s. 7
27. Drajewski Stefan; Poetycki świat Brandstaettera.
KIERUNKI 1986 nr 44 s. 11
28. Dramaturgia Romana Brandstaettera. TEATR 1972 nr 18
s. 26
29. DUŻYK Jan; DZ. POLSKI 1984 nr 265 s. 4
30. DUŻYK Józef; Fascynacje włoskie Romana Brandstaettera.
Kierunki 1989 nr 2 s. 5
31. DZIEN. POL. 1955 nr 142 s. 2
32. DZIEN. POL. 1960 nr 82 s. 4

33. Dzidko Bohdan : Kto napisze dobry dramat o Koperniku. WARMIA I MAZURY 1971 nr 7/8 s. 51-52
34. Dziuba Jan: Poezja i moralność. ŻYCIE I-MYŚL 1959 nr 11/12 s. 124-128
35. ECHO KRAK. 1951 nr 35 s. 4, 11.
36. /Em, Em. /, SŁOWO POWSZ. 1977 nr 266 s. 4
37. Gerard Alfred : DZIŚ I JUTRO 1955 nr 22 s. 7
38. Giebułtowicz Jacek : Psalmista. PRZ. KATOL. 1987 nr 46 s. 1, 7
39. Godlewska Joanna : Brandstaettera dramaty wędrowania. DIALOG 1983 nr 11 s. 114-118
40. Góra Jan., TYG. POWSZ. 1981 nr 6 s. 1-2
41. Góra Jan: Trzy Ojczyzny. PRZ. KAT. 1989 nr 20 s. 1, 4
42. Górnicki Gerard : Raj międzyzyskany. ŻYCIE LIT. 1987 nr 43 s. 5
43. Greń Zygmunt, ŻYCIE LIT. 1977 nr 5 s. 5
44. Greń Zygmunt: Znaki wolności. Teatr zamknięty. ŻYCIE LIT. 1987 nr 44 s. 9
45. /hb/, GŁOS WIELKOP. 1954 nr 243 s. 4
46. Jasińska Zofia: Inspiracja i wyraz religijny w twórczości Romana Brandstaettera. W DRODZE 1981 nr 2 s. 27-33
47. Jasińska Zofia, TYG. POWSZ. 1967 nr 12 s. 4
48. Jończyk Stefan: 40-lecie twórczości Romana Brandstaettera. SŁOWO POWSZ. 1965 nr 272 s. 4
49. Jurkowski Stefan : Czym jest to "słowa ... " KULT. COW. NAUKA 1985 nr 1/2 s. 148-155
50. Jurkowski Stefan: Przed tajemnicą nieodczytaną ... KIERUNKI 1986 nr 1 s. 11
51. Jurkowski Stefan : "Wieczne są obroty Boga". KIERUNKI 1987 nr 42 s. 11, 11.
52. JUTRO POLSKI 1967 nr 5 s. 3
53. Kański Józef: Ballada o Przemysławie II. RUCH. MUZ. 1987 nr 4 s. 4-5
54. Kępińska Paula : Modlitwa Romana Brandstaettera. W DRODZE 1976 nr 9 s. 102-107

55. Kielanowski Leopold., TYDZ. POL. 1976 nr 8 s. 6-7
56. KIERUNKI 1967 nr 9 s. 7
57. Klimalska Anna ; Wieczór poezji Romana Brandstaettera. Zesz. NAUK. KUL 1970 nr 3 s. 92-93
58. Kosieniak Lech, SŁOWO POWSZ. 1967 nr 49 s. 1, 4
59. Kozera B.: Katolicyzm jako program poezji Romana Brandstaettera. ZESZ. NAUK. WSPÓ /Fil. Pol./ 1983 nr 22 s. 173-198
60. Kozarynowa Z. ; Brandstaetter - Chryścijanin - Żyd - Polak. TYDZ. POL. 1983 nr 47 s.
/Sprost./ Lewandowski B., TYDZ. POL. 1984 nr 1 s. 12
61. Kozarynowa Z., TYDZ. POL. 1984 nr 3 s. 5
62. Krzemiń Teresa , KIERUNKI 1972 nr 28 s. 3, 9
63. Kudliński Tadeusz: Podwójny jubilat. ŻYCIE I MYŚL 1967 nr 7/8 s. 171-183
64. Kudliński Tadeusz: Dramaturgia i teatr. , 25-lacie Półki Rzeczpospolitej Ludowej. ŻYCIE I MYŚL 1969 nr 10 s. 80-95., fot.
65. Kudliński Tadeusz: Sylwetki dramaturgów : Roman Brandstaetter. SCENA 1972 nr 4 s. 22-24, fotogr.
66. Kula Witold; Zmartwychwstanie. NOWE KSIAŻKI 1981 nr 21 s. 12-13
67. Kundzik J., SŁOWO POWSZ. 1971 nr 85/87 s. 6
68. /L/ ; Jubileusz 40-lecia twórczości. SŁOWO POWSZ. 1967 nr 49 s. 1, 4
69. /LK/ , SŁOWO POWSZ. 1963 nr 298 s. 4
70. Lazar Dawid; Roman Brandstaetter zoche bypras "Pake". MAARIW 1959 /z dn. 23.01.1959/
71. Lazar Dawid, AL HAMISZMAR 1973 /z dn. 30.03.1973/
72. Lazar Dawid; Lecheseol we - Leazawat. Tel. Aviv : He - menove 1973 s. 98
73. Lazar Dawid; Pegiezotni - oznej evroj ha - "Masach". Ramat - Gan, 1968 s. 176
74. Lechoń Jan; O polskiej literaturze dramatycznej. ŻYCIE LIT. 1957 nr 3 s. 4, 11
75. Łączkowski Zdzisław, SŁOWO POWSZ. 1976 nr 1 s. 2

76. Łęczkowski Zdzisław, SŁOWO POWSZECHNE 1976 nr 44 s. 4
77. Mamóń Bronisław: Osiemdziesiąte urodziny-Romana Brandstaettera. TYG. POWSZ. 1986 nr 4 s. 6, 11.
78. Mamóń Bronisław: Świat poezji Acstrahrej czyli o dramatach Brandstaettera. TYG. POWSZ. 1954 nr 44 s. 5-6, 11, fot.
79. Mamóń Bronisław: Osiemdziesiąte urodziny Romana Brandstaettera. TYG. POWSZ. 1986 nr 4 s. 6
80. Mańkowski Jerzy, KRON. M. POZN. 1976 nr 3 s. 93-95, fot.
- Marciniak J., TYDZIEŃ 1976 nr 19 s. 14
82. Maślińska I.: Moralista nieobecny w teatrze. ŁAD 1987 nr 20 s. 7
83. /Bajerowicz Marcin/ mb , TYDZIEŃ 1977 nr 51 s. 15
84. /M K / : Wieczór autorski Romana Brandstaettera. GAZ. TORUŃSKA 1949 nr 16 s. 6
85. Naganowski Tomasz: Brandstaetter niezany. PRZ. POWSZ. 1985 nr 11 s. 310-311
86. Naganowski Tomasz: Brandstaetterówna w Bibliotece Kórnickiej. PAN. PAM. BIBL. KÓR. 1981 z 18 s. 239-246
87. Naganowski Tomasz: Brandstaetter w Ossolineum. ZE SKARB. KULT. 1986 z 41 s. 153-171, 11.
88. Naganowski Tomasz: Roman Brandstaetter /1906-1987/. /Program sztuki Romana Brandstaettera "Dzień gniewu"/ Państwowy Teatr im. Aleksandra Fredry w Gnieźnie, Sezon 1988/89. s. 12-14
89. Nowak Maria : Nene dichterische Odysseus - Deutung. ROCZ. HUMANIST. TOW. NAUK. KUL 1964 t. 12 z. 3 s. 27-40
90. O tendencji w dramacie. DIALOG 1957 nr 6 s. 138-140
91. Obywatele honorowi miasta Zakopanego. NOWA KULTURA 1958 nr 20 s. 7
92. /Ostańkiewicz Konrad/ Ost, SŁOWO POWSZ. 1974 nr 15 s. 2
93. Parodie literackie : Tadeusz Kwiatkowski : Grande del Rio. Roman Brandstaetter. Król i aktor. ŻYCIE LIT. 1953 nr 5 s. 12

94. Pietryk Edmund : Romana Brandstaettera przygody teatralne. WPROST 1986 nr 8 s. 22-24
95. Podgórski Wojciech Jerzy: Brandstaetter. NOWE KSIĄZ. 1988 nr 12 s. 77-78
96. Polish Perspectives Monthly review. Warszawa 1967 nr 3 s. 73-74
97. Prorok Leszek: Uwagi o nowym Sułkowskim. TYG. POWSZ. 1954 nr 10 s. 9
98. Przygórski Zbigniew, OD A DO Z. 1951 nr 31 s. 1, fot.
99. R.B.: W osiemdziesiątą rocznicę urodzin Romana Brandstaettera. ŻYCIE I MYŚL 1985 nr 5/6 s. 123-124, il.
100. Rogalski Aleksander : W sferze sacrum. ŻYCIE I MYŚL 1986 nr 5/6 s. 125-126
101. Rogalski Aleksander : Roman Brandstaetter. 1906-1987. NURT 1987 nr 12 s. 10-12, il.
102. Roman Brandstaetter na scenie i w druku. Listy Teatru Polskiego 1957/58 nr 3 s. 7-10
103. Roman Brandstaetter, -pisarz. IL. MAG. TURYST. 1987 nr 934 s. 26
104. Roman Brandstaetter., PRZ. TYG. 1987 nr 12 s. 2
105. R. Brandstaetter laureatem nagrody im. G. Hebdere. IL. KUR. POL. 1987 nr 47 s. 1
106. Radwanowa A., WTK 1973 nr 15/16 s. 5
107. Rudzka Ewa, Od A do Z /dod. tyg. DZIEŃ. POL./ 1954 nr 30 s. 2 , fot.
108. Salaburska Krystyna: Dyrektor i pracownica. TEATR 1953 nr 18 s. 27
109. /s./, SŁOWO POWSZ. 1976 nr 1 s. 2
110. Seweryn Z.: Krąg biblijny i franciszkański. SŁOWO POWSZ. 1982 nr 15 s. 4
111. Seweryn Z., SŁOWO POWSZ. 1973 nr 95/96 s. 5
112. Siemianowski A. : Pan Roman. WIEŻ 1988 nr 1 s. 48-50
113. Sławińska H.: Świat biblijny Romana Brandstaettera. KIERUNKI 1985 nr 23 s. 11, il.

114. SŁOWO POWSZ. 1962 nr 267 s. 4
115. Sobańska A., TEATR 1985 nr 11 s. 26-27, il.
116. Stabryła Stanisław: Mit grecki w dracmach Romana Brandstaettera. MEANDER 1968 nr 10 s. 408-424
117. Stabryła Stanisław: Inspiracje antyczne w liryce Romana Brandstaettera. Meander 1976 nr 5/6 s. 211-225
118. Studencki Władysław: Roman Brandstaetter - poeta teatru. Dziennik Zachodni 1956 nr 19 s. 3-4, portr.
119. Swat Tadeusz: "Jezus z Nazarethu" w świetle korespondencji. Romana Brandstaettera. KIERUNKI 1988 nr 6 s. 10-11
120. Swinarski Artur Marya : Roman Brandstaetter; Powrót Metusalama. DZ. LIT. 1950 nr 40 s. 5
121. Szafrńska Amelia, Słowo Powszechne 1974 nr 120 s. 7
122. Szczawiński Józef; Paradoxa o autorza. TEATR 1972 nr 18 s. 20-22
123. Szczawiński Józef: Przez twórczość do źródeł prawdy. SŁOWO POWSZ. 1967 nr 46 s. 4, fot.
124. Szczawiński Józef: Roman Brandstaetter 40 lat pracy piarskiej. ŻYCIE I MYŚL 1967 nr 3 s. 129-130
125. Szczawiński Józef; WTK 1967 nr 10 s. 8, fot.
126. Szczepański J.A.: Uwagi o niektórych współczesnych dramaturgach polskich. TEATR 1949 nr 9 s. 39-47
127. Szewczyk Wilhelm: O dramacie poetyckim Romana Brandstaettera. Program Teatru Śląskiego. Katowice 1956, fot.
128. Ścisłowski Włodzimierz: Freszki na pisarzy poznańskich. ŻYCIE LIT. 1971 nr 15 s. 30, 37
129. Świat 1960 nr 13 s. 22
130. Terlecki Tymru : "Hamlet" polski i angielski. KULTURA 1954 nr 1/2 s. 61-79
131. Tuszewski J.G.: Dramatopisarz w poszukiwaniu sensu życia. PROGR. T. Bogusławskiego /Kalisz/ 1958
132. Tygodnik Powszechny 1965 nr 6 s. 4
133. Waligóra P.: Rzeźbiarz podhalański. DZIEN. LIT. 1949 nr 32 s. 1, 5
134. Wołkowaki J., ŻYCIE I MYŚL 1973 nr 8/9 s. 47-57

135. WROCL. TYG. KATOL. 1958 nr 49 s. 3, fot.
136. Wrzeszcz Maciej., KIERUNKI 1967 nr 11 s. 12, fot.
137. Wysiąka Elżbieta : O dramaturgii Brandstaettera.
DIALOG 1964 nr 7 s. 98-102
138. Wysiąka Elżbieta:, TYG. KULT. 1965 nr 29 s. 5
139. [Zbijewska Krystyna] /Zb./ : Pół wieku twórczości
Romana Brandstaettera. GAZ. ZACH. 1977 nr 249 s. 2
140. /Z-ća / : Jubileuszowy "Czwartek" R. Brandstaettera.
GŁOS WIELKOP. 1952 nr 68 s. 4
141. /Zbijewska Krystyna/ Zb. Kr: Zagraniczne premiery
Romana Brandstaettera. DZIEN. POL. 1958 nr 107 s. 3
142. Zechenter Witold: Parodie Literackie. Roman Brandstaetter: Król i aktor. ŻYCIE LIT. 1953 nr 5 s. 12
143. Ziółkowski Zenon:, TYG. KATOL. 1979 nr 19 s. 1,9
144. Zdanowicz E.: Dwa światy Brandstaettera. TYG. POL.
1988 nr 8 s. 12, 11.
145. ŻYCIE LIT. 1954 nr 41 s. 12
146. Żychiewicz Tadeusz: Rabbi Roman Brandstaetter. TYG.
POWSZ. 1987 nr 41 s. 1-2

WYWIADY PISARZA I WYPGWIĘZI PRASOWE

/wybór/

1. RADIO I ŚWIAT 1947 nr 19 s. 4 Rozm. przepr. Helena Wielowiejska
2. ŚWIAT 1948 nr 40 s. 3, rys. Rozm. przepr. Aelia Łączyńska
3. EKSPR. POZN. 1950 nr 1135 s. 4
4. GŁOS WIELKOP. 1950 nr 125 s. 4
5. DZIEN. ŁÓDZ 1951 nr 204 s. 2
6. GŁOS WIELKOP. 1951 nr 236 s. 4
7. MUZYKA 1951 nr 2 s. 15-16
8. SŁOWO POL. 1951 nr 192 s. 4
9. ŻYCIE WARSZ. 1951 nr 181 s. 5
10. KUR. CODZIENNY 1952 nr 73 s. 4 Rozm. przepr. Stefania Podhorska - Okołów
11. NOWA KULT. 1952 nr 23 s. 11 Rozm. przepr. Halina Auderska
12. IL. KUR. POL. 1952 nr 53 s. 5
13. "Król i aktor" i wiek oświecenia. Program Teatru Polakiego, Warszawa 1952 Rozm. przepr. Bogusław Lebnodorski
14. GŁOS WIELKOP. 1952 nr 51 s. 3 Rozm. przepr. Kazimierz Nowowiejski
15. NOWA KULT. 1952 nr-22 s. 10-11
16. NOWINY TYGODNIA. /Dodatek do / NOWIN RZESZ. 1952 nr 20 s. 3
17. IL. KUR. POL. 1953 nr 201 s. 4
18. NOWA KULTURA 1953 nr 9 s. 3
19. DZIEN. ŁÓDZKI 1953 nr 162 s. 3, fot.
20. ŁÓDZ. EKSPR. ILUSTR. 1955 nr 136 s. 4
21. ŻYCIE LIT. 1955 nr 10 s. 12
22. DZIEN. POL. 1955 nr 142 s. 1
23. DIALOG 1956 nr 8 s. 128-135

24. DZIEN. POL. 1957 nr 100 s. 3
25. DZIEN. POL. 1957 nr 180 s. 4
26. PRZEMIANY 1957 nr 24 s. 6
27. BIUL. INF. Pax 1958 s. 5 s. 46-60
28. TYG. POWSZ. 1958 nr 32 s. 6, fot. Rozm. przepr.
Jacek Susuż
29. ŻYCIE LIT. 1958 nr 23 s. 3,9, fot. Rozm. przepr.
Jerzy Hordyński
30. SVOBODNE SLOVO 1958 /z dn.23.04./s. 4
Rozm. przepr. Jaroslav Prohazka
31. SŁOWO POWSZECHNE 1960 nr 147 s. 6
32. TEATR 1962 nr 2 s. 21
33. SŁOWO POWSZ. 1962 nr 100 s. 1, 2
Rozm. przepr. Zygmunt Działymaga
34. ŻYCIE LIT. 1963 nr 50 s. 12
35. DIE PRESSE 1963 /z dn. 18.11/
36. IL. KUR. POL. 1965 nr 271 s. 6
37. MYŚL SPOŁ. CARITAS 1965 nr 16 s. 6-7
38. KIERUNKI 1965 nr 10 s. 5, fot.
39. ŻYCIE KAT. W POLSCE 1966 nr 10 s. 34-50
40. SŁOWO POWSZ. 1967 nr 72/73 s. 5, fot.
41. SŁOWO POWSZ. 1970 nr 201 s. 2
42. KIERUNKI 1970 nr 51/52 s. 3, fot.
Rozm. przepr. Józef Szczypka
43. KIERUNKI 1971 nr 2 s. 11
44. SŁOWO-POWSZ. 1971 nr 85/87 s. 6, fot.
Rozm. przepr. Jan Kundzik
45. TEATR 1972 nr 1 s. 4-6
46. STOLICA 1972 nr 46 s. 6-7
47. SŁOWO POWSZ. 1973 nr 95/96 s. 5
48. WROCŁ. TYG. KATOL. 1973 nr 15/16 s. 5
49. ŻYCIE I MYŚL 1973 nr 8/9 s. 47-57
50. TYG. POWSZ. 1973 nr 51/52 s. 6-7
51. PANORAMA 1974 nr 9 s. 23
52. SŁOWO POWSZ. 1976 nr 109 s. 4
53. TYDZIEŃ 1976 nr 19 s. 14
54. W DRODZE 1976 nr 7 s. 9-11

55. KIERUNKI 1977 nr 24 s. 4
56. KIERUNKI 1978 nr 52/53 s. 1, 7
57. EXPR. POZN. 1980 nr 246 s. 1-2
58. GŁOS WIELKOP. 1980 nr 254 s. 3
59. KULTURA 1980 nr 42 s. 3-4
60. SŁOWO POWSZ. 1980 nr 4 s. 1-2
61. NOWE KSIĄŻ. 1981 nr 21 s. 4-11
Rozm. przopr. Andrzej Bernat
62. SŁOWO POWSZ. 1981 nr 97 s. 9
63. W OROUZE 1983 nr 6 s. 7-27